

Дім для людей похилого віку: позбутися чи виявити милосердя?

ВІКТОРІЯ СЕМЕНОВА

31 ЛИПНЯ 2019

Ставлення до будинків для людей похилого віку – як, на жаль, й умови проживання в них – в Україні та Європі доволі відрізняється. Щоб зрозуміти, якими мають бути дома опіки й чому іноді розсудливо делегувати піклування про немічних або стареньких родичів професіоналам, варто придивитися до європейського досвіду. Про життя в одному з таких осередків, паризькому Домі святого Казимира, розповідає його працівниця сестра Олена Рибак SM.

Сад Дому святого Казимира

– Сестро, розкажіть, будь ласка, про історію Дому святого Казимира.

– На межі XIX й XX століть у Парижі осіло багато польських емігрантів, які заснували для опіки над нужденними, зокрема сиротами й особами похилого віку, «Справу святого Казимира» й запросили сюди сестер-шариток із Варшавської провінції. Перший осередок сестри відкрили 1846 року в околицях Парижа, а 1861 перебралися на вулицю Шевалере, де Дім святого Казимира діє й досі. За 150 років діяльності під його дахом знайшовся прихисток для 2000 дітей і 1000 людей похилого віку. Серед них були знамениті офіцери, повстанці, літератори: під опікою сестер-шариток, наприклад, прожив останні роки польський поет Ципріан Норвід.

1996 року дім переобладнали, щоб створити умови для реабілітації й догляду за хворими та старенькими. Тепер це основний напрям нашого служіння. З юридичного погляду цей осередок має статус приватного дому для осіб похилого віку, яким керує світська французька асоціація «Справа святого Казимира». Сестри-шаритки – наймані працівниці, які, проте, не отримують заробітної платні. У контракті з сестрами зазначено, що дім існуватиме доти, доки вони перебуватимуть тут, а коли їх не буде, то відійде в державну власність.

– Дім – це притулок для всіх чи тільки для католиків або поляків? Хто й за яких умов може тут оселитися?

– Віросповідання не має значення. Паризькі служби соціальної опіки здебільшого скеровують сюди осіб польського походження. Наприклад, нещодавно в нас оселилася жінка з хворобою Альцгеймера, яка після смерті чоловіка залишилася зовсім самотня. Звісно, як громадянка Франції, вона могла б оселитись у домі опіки у своїй дільниці, проте працівник служби, зважаючи на її походження, вирішив звернутися до нас. Тим більше, що через хворобу жінка розмовляє тільки польською, рідною мовою; французьку, якої навчилася пізніше, вона здатна зрозуміти, але вже не говорить нею. Тож у цьому випадку наш дім – справді кращий варіант, ніж державний.

Найчастіше до нас приходять рідні люди, щоб ознайомитися з умовами перебування й розпорядком дня. Більшість звертається до нас, бо знає, що тут є сестри й каплиця. Рідко, але буває, що приходить сама особа похилого віку. Наприклад, рік тому в домі оселився чоловік, який почувався доволі непогано, та вирішив тимчасово пожити з нами, доки в його будинку триває ремонт. Він і досі тут, і думаю, що залишиться назавжди. Інша жінка мала намір побути з нами місяць – до повернення з відпустки родини, яка боялася залишати її вдома саму. А коли рідні повернулися, ця жінка вирішила остаточно перебраться сюди.

– Скільки підопічних зараз є в домі? У яких умовах вони живуть?

– Зараз у нас 26 підопічних, які мешкають в окремих кімнатах, обладнаних усім необхідним для якісної опіки. Кожна кімната має санітарний вузол, протипожежну систему, телефон, телевізор і доступ до інтернету.

Про поселення особи й кошти утримання вирішують «Справа святого Казимира» й сестра-директорка дому. Вартість перебування в домі охоплює харчування, заміну постільної білизни, кімнатні меблі, прибирання, регулярний медичний огляд. За додаткові послуги – міжнародні телефонні дзвінки, додаткові канали телебачення, масаж, манікюр тощо – потрібно платити окремо.

Лікар обов'язково відвідує усіх підопічних раз на місяць, а за потреби приїздить у будь-який час. Деякі підопічні користуються послугами власних лікарів. На місці є медсестра, яка робить перев'язки, ставить крапельниці. Допомагають також чотири сестри-шаритки, які мають медичну освіту. Із лікарями у Франції доволі добре: їхню вартість, як і кошти візитів до лікарні, покриває страхування.

У домі також є студентський гуртожиток, де зараз мешкають 15 осіб зі всього світу: з Китаю, Індії, Колумбії, Німеччини, Франції, а найбільше – з Польщі. Вони перебувають у нас протягом академічного року або приїзять на короткий термін, зазвичай за академічним обміном. Дбаючи про підопічних, по суті, беззахисних людей, ми відбираємо студентів за рекомендацією, тобто беремо людей не «з вулиці», а лише через тих, кого знаємо й кому довіряємо.

Люди віддають стареньких родичів до будинків опіки, усвідомлюючи, що це благо для хворих і похилих віком осіб, але не позбуваються відповідальності за них.

– За яким розпорядком живе Дім святого Казимира?

– Сестри працюють 12 годин на добу із двогодинною перервою, від 7:30 до 19:30, адже у Франції заборонено працювати понад 10 годин. Сніданок підопічним зазвичай заносять до кімнат від 7:40 до 10:30, допомагають помитися й одягнутися. Потім – вільний час, який мешканці дому використовують на прогулянку, закупи, спілкування. Якщо хтось із підопічних може, то дає безкоштовні лекції французької мови. У цей час працівники снідають. Від 12:30

до 13:30 – обід, згодом сієста до 15:30 і пообідок. Після цього – прогулянка, гімнастика, спілкування, спільне читання, наприклад, газет із обговоренням новин, перегляд телевізійних програм або фільму. Цей час важливо добре організувати, щоб створити умови для спілкування між мешканцями. Ми намагаємося говорити про те, який сьогодні день, місяць, рік, згадуємо, хто з них коли й де народився, бо це корисно для пам'яті. Потім – вечеря й час на сон. Дехто після вечері ще не лягає спати, а дивиться вечірні новини чи футбол, читає або просто сидить у кріслі.

– Чи можна сказати, що ті, хто віддає стареньких родичів до будинку опіки, позбуваються їх?

Це не завжди так. Зі власного досвіду можу сказати, що не бачила у Франції людей, які позбуваються своїх родичів. Ідеться скоріше про необхідність саме такого кроку.

Діти зазвичай свідомі зобов'язань щодо батьків. Це виявляється, зокрема, у регулярних, навіть щоденних відвідинах. Нещодавно одна жінка заслабла, і я зателефонувала її зятеві, бо її дочка тоді перебувала в Канаді. За півгодини тут були й зять, і син тої жінки, які разом вирішували, чи потрібно викликати її особистого лікаря.

– Як сприймають переїзд до дому опіки самі особи похилого віку? Чи легко адаптуються до нових умов?

– Спершу – дуже тяжко. Передусім людям складно призвичаїтися до того, що тут вони не є господарями дому, самі не прибирають, не готують. Така втрата відповідальності навіть за дрібні домашні справи не найліпше на них впливає. Приватним простором залишається тільки кімната, про яку мешканці дому, якщо мають сили, дбають самостійно, наприклад, долучаючись до вранішнього прибирання. Також ми заохочуємо привозити власні меблі, фотографії, пам'ятки – тоді кімнату легше відчути своєю.

Для багатьох підопічних важлива літургія, яку в нашій каплиці двічі на тиждень служить капелан, сповідь і причастя. Тут також завжди є ті, хто супроводить вмирущого в останню путь, помолиться біля нього й утішить родичів. У каплиці регулярно відбуваються служби за живих і померлих із нашого дому.

– Як, на вашу думку, відрізняється ставлення до будинків для осіб похилого віку в Україні та Франції – з боку як тих, хто віддає, так і тих, кого віддали?

– В Україні віддати родичів до будинку опіки здебільшого означає наразитися на осуд. Багато українців переймається про те, що люди скажуть, – можливо, тому, що умови утримання не

найкращі. Проте ситуація змінюється. Коли 1995 року ми з сестрами поїхали до харківського будинку для осіб похилого віку, то найперше відчули запах екскрементів і бруд. Здавалося, весь будинок ними просякнутий. У травні 2018 року, побувавши в іншому домі, харківському хоспісі, я була здивована вже позитивно: і чистотою, і присутністю медсестри, і рівнем опіки.

У Франції, як і в Польщі, ситуація інакша: люди віддають стареньких родичів до будинків опіки, усвідомлюючи, що це благо для хворих і похилих віком осіб, але не позбуваються відповідальності за них. Дорослі діти мають власні сім'ї, про які й мусять піклуватися насамперед, тож у них нема можливості присвячувати достатньо часу німічним родичам. Оселяючи їх у таких осередках, як наш, вони отримують впевненість, що про їхніх найближчих гідно подбають.

ВІКТОРІЯ СЕМЕНОВА

31 ЛИПНЯ 2019